

Ker v jamah ni nič od danes do jutri

avgust
2003

Polona Malovrh

Hrastniška jama Ojstro, ki je dve sto let večinoma le dejala, zadnji dve leti precej tudi jemlje: ljudem pod zemljo življenje, onim nad njo zdravje. Leta 2001, le leto po tistem, ko je država v zasavski zakon jasno zapisala, da bo premog iz Rudnika Trbovlje-Hrastnik potrebovala le še do leta 2007, je jama Ojstro najprej pogubila pet rudarjev. Takrat je bil usoden tako imenovani fenomen drugega vdora žitke mase na koto 97, ki ga stroka nikoli ni znala dokončno razložiti. Ko je delo v jami spet zašlo v stare tirnice, je jama začela zstrupljati prebivalce nad seboj.

Da nekaj smrdi, draži sluznico in jim ne da dihati, so se pritoževali v naseljih v bližini rudniških ventilatorskih postaj v Trbovljah in Hrastniku. Analize zdravstvenega zavoda iz Maribora so v izstopnem jamskem zraku zaznale dimetilsulfid, plin, ki ga sicer ni najti na seznamu škodljivih v ozračju delovnih prostorov, vendar pa zaradi neprijetnega vonja ni dal spati precej Trboveljčanom in Hrastničanom. Na Pleskem in v Prapretnem, v neposredni bližini ventilatorske postaje Javor, sta morali, kakor pravijo krajanji, preteči kar dve leti, da so se pristojni iz rudnika zganili. Da se je bilo treba sestati ne enkrat, temveč nekajkrat, pravijo tudi v vodstvu hrastniške občine.

Rešitev, ki se ji imajo prebivalci Pleskega in Prapretna zahvaliti, da lahko zdaj, vsaj kar se dimetilsulfida tiče, končno spijo tudi pri odprtih oknih, pa je bila karseda preprosta: na odkopnem polju Terezija premoga pač ne bodo več pridobivali v neugodnih poletnih mesecih, del jamskega zraka iz ventilatorske postaje na Pleskem pa bodo za določen čas preusmerili na neposeljeno območje Blat.

Nato je prišel letošnji 15. avgust, po katerem se je nezaupanje ljudi s Pleskega in Prapretna v rudnik le še poglobilo. Krajanji so prepričani, da z nadzorom v jami Ojstro v petek nekaj ni moglo biti v redu, ko pa so jim morali »od zunaj« javiti, da se jim »notri« nekaj dogaja.

Pa to še ni bilo vse. Klici krajanov na pomoč in opozorila, naj vendar kdo preveri, kaj se dogaja v Ojstrem, so se sprevrgli domala v farso. Krajanji Pleskega in Prapretna zaradi smradu iz ventilatorske postaje že leta »sitarijo« naokoli: enkrat klicarijo na ru-

dnik, drugič na regijski center za obveščanje, tretjič na občino. Tokrat jih menda spet niso vzeli resno, tako da so ljudi še zadimljenih in z ogljikovim monoksidom prepojenih vasi nad Hrastnikom začeli umikati šele več kakor pet ur po vžigu oziroma po »izrednem dogodku«, kakor so petkov jamski požar poimenovali v rudniku.

V rudniškem štabu reševanja so javnost še včeraj prepričevali, da so pravočasno obvestili »vse, za požar relevantne javnosti« in da so tudi ukrepali hitro, toda njihove ocene lastne hitrosti so še isti dan pogrnille pri izpitu. Hrastniško občinsko vodstvo se je zaradi časovnih lukenj v petkovem ukrepanju oziroma zaradi slabega, prepočasnega pretoka informacij med rudnikom, regijskim centrom za obveščanje in občinskim štabom civilne zaščite odločilo podrobno raziskati potek akcije.

Šele na ponedeljkovem zboru krajanov Pleskega in Prapretna pa je prišla na dan še ena zanimivost, ki je rudnik do tedaj ni omenjal: da je petkov požar izbruhnil le kakšnih 40 metrov od kraja, kjer so že nekaj časa zaznavali segrevanje. »Nekaj časa« bo po predvidevanju krajanov najverjetneje kakšen teden dni ali približno toliko časa, kolikor pred požarom so jih že pekla grla in oči. Le da tedaj še niso vedeli, zakaj. Ker ni bilo ničesar videti?

Ali so mnenje lokalne skupnosti o prepočasnem umiku ogroženih na varno in obtožbe krajanov Pleskega in Prapretna o pomanjkljivem nadzoru v jami Ojstro pravilni ali so bili spet le malce bolj sitni kakor ponavadi, lahko pove le stroka. Prav tako jim lahko le stroka odgovori na vprašanje, kaj pomeni ugotovitev rudarskega inšpektorja, po kateri je v jami Ojstro »prišlo do intenziviranja jamskega ogrevanja v jamski požar, ki ga dežurnemu osebju jame ni uspelo pravočasno odkriti in lokalizirati« – še posebno v primerjavi z dosedanjimi navedbami rudnika o samovžigu premoga.

Če bo stroka odgovore tokrat le poiskala, toliko bolje. Če jih ne bo, se bo pač še en dogodek vpisal na seznam nikoli pojasnjenih zasavskih rudarskih fenomenov, ki samo potrjujejo, kar je »sitnobam« iz Pleskega in Prapretna v ponedeljek zvečer na srca položil tehnični direktor Rudnika: da v jamah pač ni nič od danes do jutri.